

VELKOMMEN TIL
HASLUM BARNEHAGE

Velkommen til Haslum barnehage

Vi ønsker alle barn og voksne velkommen til barnehagen vår

Årplanen for Haslum Barnehage er delt i to deler: «Velkommen til Haslum Barnehage» (denne delen finner du på barnehagens hjemmeside) i denne kan en lese om hva som skjer i barnehagen vår. Med utgangspunkt i lov om barnehage og rammeplanen kan du lese om hva som skjer her, hva vi gjør, hvordan vi gjør det og hvorfor vi gjør det. I kalenderdelen som også ligger på hjemmesiden vår kan dere lese om større og mindre prosjekter i barnehageåret 2014/15. Her kan du bl.a lese om hva barnehagen har fokus på hver måned. Avdelingene vil også gi ut månedsplaner, og det som skjer på ditt barns avdeling vil du få vite mer om der. Vi synes det er viktig at det ikke detaljplanlegges for mye -veien skal bli til mens vi går. Vi kaller det å følge barna. Finner de en frosk kan vi bruke dette som utgangspunkt for videre lek og læring. Vi kan finne boka om krypdyr, male en frosk eller kanskje lese «Herr Frosk forelsker seg» Dette kan vi gjøre så stort eller lite vi ønsker. . Læring og lek går hånd i hånd og skjer der og da. For et lite barn er i morgen langt unna. Vi har laget en årsplan vi håper vil vekke interesse. Vi vet dere er meget interessert i hva deres egne barn opplever, og vil her la dere få et blick inn i mange hendelser og begivenheter som finner sted i barnehagen.

DET ER STORT Å VÆRE LITEN I HASLUM BARNEHAGE

Kort om Haslum barnehages innhold og oppgaver

Vi har som barnehage ulike styringsdokumenter vi må jobbe etter. Viktigst er:

Lov om barnehager og Rammeplanen 2006.

"Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem."

Rammeplanen forteller oss at "Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Den skal støtte barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær, og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter." Den sier videre mye om omsorg, lek, og læring i barnehagen. Barnehagen ses mer enn før som en del av utdanningsløpet, og rammeplanen gjør rede for de 7 fagområdene som skal inn i dagliglivet i barnehagen.

Foreldresamarbeid håper vi å bygge gjennom gode møter i garderoben, foreldresamtaler og foreldremøter. Husk at selv om det kun er satt opp samtaler vår og høst, vil dere kunne avtale tid med avdelingsleder utover dette.

På ettermiddagen vil det dessverre ofte være for travelt til at vi får tatt en prat med mange. En gang iblant er det fint at barnet ditt får vise deg ting de holder på med. Avdelingene forteller også om hva barna driver med i f.eks ukebrev og i montasjer på veggene. Det formelle samarbeidet med foreldrene foregår i FAU og SU. I FAU sitter foreldrerepresentanter fra alle avdelingene.

Samarbeid utenfor barnehagen; -Barnehage har samarbeid med spesialpedagoger, ergoterapeuter og fysioterapeuter i arbeidet rundt barn med spesielle behov. Lekoteket på Haug skole er også en samarbeidspartner. Vi har også hjelp av tverrfaglig gruppe, som er et lavterskeltilbud som foreldre og/ eller ansatte kan kontakte. Her kan ting drøftes anonymt og mange har fått god hjelp her. Gruppen består av: helsesøster, barnevernspedagog, en spesialpedagog og en barnehagelærer.

Den kulturelle barnehagesekken.

Kommunikasjon er vanskelig uten en felles opplevelse. Dersom man møter en fremmed, hva gjør man da? Da stiller en spørsmål: hvor kommer du fra, hva jobber du med. Slik er det med barn også, men de er flinkere. De ser en i cirka samme størrelse og begynner å leke. Snakker litt sammen og finner ord de kjenner igjen begge to: "Liksom du er pappaen, og jeg er Pinky, og liksom vi gikk der som trollet gikk og så kom liksom den reven". Disse barna ville sannsynligvis skjønne hverandre fordi de hadde vært de samme stedene og sett det samme på barneTV.

Vi i Haslum barnehage vil gi barna slike felles opplevelser. Derfor synger avdelingene noen av de samme sangene slik at vi kan møtes og synge sammen. Derfor leser vi noen av de samme bøkene slik at de får felles opplevelser og vet hvem Karius, Baktus, Ludde, Ruffen, Herr Frosk, Mamma Mø, Karsten og Petra, Pippi, Nysgjerrige Nils, Albert Åberg, Gullhår, Bukkene Bruse og Askeladden er.

At enkelte figurer gjør større inntrykk enn andre er sikkert. Barne-tv og andre ting barn er opptatt av ser vi igjen i leken. Akkurat som på pauserommet (for de voksne) har en noe felles dersom en har sett samme film/tv-program. Det er hyggelig å ha noe felles.

Hver måned har vi «fellessamling» Avdelingene har etter tur ansvar for innholdet i disse.

DAGSRYTME

- 07.30** Barnehagen åpner. Foreldrene følger barnet inn i garderoben og hjelper barnet av med ytterklær og på med tøfler. Alle barn og foreldre blir møtt her eller inne på avdelingen av ansatte. Vi sier hei og velkommen og tar imot beskjeder. Noen barn vil spise frokost, andre vil leke. Alle får den hjelpen de trenger for å komme i gang
- 09.30** Nå er de fleste kommet. Kommer dere senere enn dette vil vi gjerne ha beskjed. Vi starter nå mer voksenstyrte aktiviteter for de største, mens mange av de små skal ut en tur.
- 10.30** Ofte er det en samling 10.30.
- 11.00** Måltid. Fra september til juni serveres ett måltid, (4 dager i uka), som foreldrene betaler. Til vanlig er dette et brødmåltid med godt, sunt pålegg og melk. Frukt/grønnsaker har barna med og legger i felles kurv. Så legger vi dette på fellesfat. Av og til blir det varm mat. Eller kanskje barna har bakt boller eller rundstykker.
- 11.30** Etter maten blir det dobesøk, håndvask og ev. bleieskift før de minste skal sove og de større skal i garderoben og ut.
Om garderoben: Her brukes mye tid, vi voksne må sammen gi barnet mulighet til å lære å kle på seg selv. Klær må navnes, (gjerne med tusj), og skift må være i kurven.
- 12.00** Utetid. (Les mer om utelek og turer i kalenderdelen).
- 14.15** Ryddetid og inn i garderoben. Ofte en liten sangstund.
- 14.35** Matpakkemåltid.
- 15.00** Frilek inne eller ute. Hentetid
- 16.30** Barnehagen ryddes litt om litt, (og dørene skal låses klokka 17.00).
- 17.00** Alle skal være hentet.

Når du er på jobben har barnet ditt mulighet til å leke med gutter og jenter i samme alder. Barnet kan være ute i sol og plaskende regnvær, og følge naturens gang året rundt.

Om du engster deg: -vi setter plaster på og trøster, vi har et fang og kan lese og synge. Du kan ringe oss når som helst, og vi ringer deg, heller en gang for mye.

Fagområdene

Nærmiljø og samfunn.

Haslum barnehage ligger innerst i en blindvei og består av to bygninger, Øvre og Nedre. Inntil barnehagen ligger fotballbane/skøytebane, turveier og en hei med flere stier. Like i nærheten ligger også: barnehage, videregående skole, idrettsanlegg, og litt lenger unna ligger butikkene. Mange av barna bor i barnehagens nærområde.

De minste barna	De mellomste barna	De største barna
<p>"Verden" for de minste er å gå tur til den andre lekeplassen, og kanskje litt lenger.</p> <p>En 2-åring sier ikke; "her har jeg vært før, vis meg noe nytt". De minste blir kjempe- glade over å kjenne seg igjen! Å ta del i samfunnet er for et lite barn å lære litt om å være en del av en større gruppe, å ta etter de større, slik gjør man og slik gjør man ikke.</p>	<p>Lære om å være en del av et fellesskap, på avdelingen, i barnehagen og i nærmiljøet.</p> <p>Turene blir litt lenger og kjennskap til hvor noen bor, går på skolen og handler står i fokus.</p> <p>Tradisjoner i samfunnet trekkes inn i barnehagen, og alle avdelinger er med på en stor FN feiring.</p>	<p>Turene kan gå til bibliotek og butikker. For både grønnsaksbutikk og fiskebutikk er ikke langt unna. Hva jobber voksne mennesker med? Hvem skal til hvilken skole?</p> <p>I forbindelse med FN-dagen farges det flagg fra alle nasjoner som er representert i barnehagen.</p> <p>Det skal også øves litt på å være fotgjenger.</p>

Etikk, religion og filosofi.

Etikk, -læren om rett og galt er der hele tiden, og i alle relasjoner mellom mennesker. Helt fra barna er ganske små må de forholde seg til storsamfunnets normer og regler. De må lære at; -slik er det i denne familien, på denne avdelingen, i denne barnehagen og i dette landet.

For å ta del i gruppen, og være med i fellesskapet må en lære gruppens regler og normer. Den voksne må hjelpe, lære, vise, hindre, beskytte og lede.

Religion

Barnehagen skal gi innsikt i kristne grunnverdier og kjennskap til kristne høytider. Barna skal få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppa.

Filosofi

Her i barnehagen skal vi alltid ta vare på barnas undring.

De minste barna	De mellomste barna	De eldste barna
De minste skal beskyttes mot alle farer som truer. En kan brenne seg, ramle ned og skade seg på en eller annen måte. Eller en kan skade en annen. Noe av det første en må lære er å forstå et nei. Videre at det er bra å hjelpe andre, sende maten videre, sitte ved bordet og følge de regler avdelingen har.	skal i tillegg: Vente på tur, Hjelp hverandre, Dele og ta ansvar i den gruppa en er. Eks: Noen kan dekke bordet, noen sorterer søppel og noen vasker bord og stoler. Etterpå kan alle bake boller? Åpne spørsmål:Hva er en venn. Hvordan kan en hjelpe hverandre. Eksempler på materiell som vi bruker er «Steg for steg», «Elle Melle», «Venner»	skal i tillegg: Forholde seg til regler som er avtalt. Opplive frihet dersom en er moden nok til ansvaret. Snakke om dilemmaer i "Ellemelle" materiell. Være størst på avdeling, ta ansvar, være en god modell.

Kunst, kultur og kreativitet.

En sier: "Gripe, grep, begrep" og mener med det at det ikke er nok å si et ord for at barnet skal forstå betydningen.

Likedan er det med kunst, kultur og kreativitet.

Barna skal lære om farger som flyter i hverandre og blir til nye farger, de skal møte lyder som sammen blir en musikkopplevelse, de skal synge, danse, kle seg ut, høre spennende bøker, og se fine bilder. De skal få inntrykk, for så å uttrykke seg.

De minste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Ta i bruk sansene ved å: Lytte til musikk og rare lyder Vannlek Maling med hender og pensel Synge og danse Leke bukkene Bruse Kle seg ut Kanskje male nesa rød, og se seg i speilet.	Mye av det samme som med de minste barna pluss: Rytmeinstrumenter Tegne Utkledningslek Danselek, og ringdans Enkel dramalek Male, lære navn på de vanligste fargene.	skal i tillegg ha Lydlotto, Dramatisering Danselek, "dansekonkurransen" Tegne og lekeskrive Tur til Nadderud vgs å se på skulpturer og arkitektur.

Antall, rom og form.

Matematikken er med oss, og rundt oss hele dagen. Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sine matematiske ferdigheter

De minste barna	De mellomste barna	De største barna
<p>I alle rutinesituasjoner er vi opptatt av antall, rom, form</p> <p>Den minste fingeren. Den runde ballen, de 2 koppene. Den store sklia, det høye huset, de 10 fingrene.</p> <p>I sanger: 1 og 2 og 3 indianere. En elefant kom marsjerende I eventyr Bukkene Bruse</p> <p>Alle sanser tas i bruk for å erfare antall, rom og form</p>	<p>Det samme som de minste pluss: De liker godt å dekke på bordet. Hvor mange er vi i dag? 18 barn og 3 voksne. Det blir.....?.</p> <p>Så teller en 21 kopper, kniver, asjetter, og finner 3 skåler til frukt, 3 melkekartonger og 3 vannmugger.</p> <p>Firkant, trekant og sirkelform er overalt. Her må de voksne ligge litt foran og stille gode spørsmål.</p> <p>Hvilken form har papirarket? Hvilken form har appelsinen?</p> <p>Eventyr: Gullhår og de tre bjørnene. Geitekillingen som kunne telle til 10.</p>	<p>Det samme som de mellomste pluss: Måle, veie og telle i dagliglivet. Bruk av spill med terning på avdelingen. Terning er viktig, av den lærer en å se antall i form av prikker. En teller ikke, en kjenner igjen antallet. Så flytter en det antallet en fikk. Gode brettspillere og gode yatzy-spillere har kanskje en fordel i mattetimene på skolen?</p> <p>Supergruppa jobber stadig med materiell hentet fra "mattepakken". Her blir barna stilt ovenfor oppgaver de selv "leser" og finner ut av.</p>

Natur, miljø og teknikk

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen bidra til at barna opplever naturen og undring over naturens mangfoldighet.

Videre at de opplever glede ved å ferdes i naturen, og får grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen.

Vi skal også ha små og store «forskningsprosjekt» gjennom hele barnehageåret.

Søppelsortering. I mange år har barnehagen sortert søppel, d.v.s. drikkekartonger, glass, hermetikk, papir og plast. Dette vil vi fortsett med.

De minste barna	De mellomste barna	De største barna
Opplive glede i naturen. Dette er alderen da alle sanser tas i bruk for lek, opplevelse og læring. Ute er det vann, luft, jord og sand, og ild på bålet! Noe er greit og morsomt, andre ting må en passe seg for. Hele tiden er det ny læring. De minste vil også få være med på arbeidet med søppelsortering.	Lære å bruke Tomasplassen og Tomastoppen. Bli trygge der slik at de kan leke, forske og undre seg over alt de finner. Se på maurtua og livet i denne. Eller småkryp både levende og døde. Søppel både inne og ute.	Heia/skogen lærer de største å klatre, finne stier og hemmelige steder. Vi voksne stiller gode spørsmål; hvem bor i denne stubben, i maurtua og hiet? Vi lærer vekk litt sporing; "hvem har satt fotavtrykk i snøen, hvem har bæsja her og hvilken fugl har den sangen"? Søppelsortering

Kropp, bevegelse og helse

I løpet av småbarnsalderen tilegner barna seg grunnleggende motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse og vaner. Barna er kroppslig aktive ute og inne og de lærer verden å kjenne og uttrykker seg mye gjennom kroppen.

Barnehagen skal bl.a. bidra til at barna får:

- en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring
- gode erfaringer fra uteliv og turer gjennom alle årstider
- gode matvaner, og et sunt kosthold.

I vinterhalvåret er det fritt fram for barna å ta med ski i barnehage (ikke staver). Barnehagens uteområde egner seg yppelig til skilek -så sant vi får en snerik vinter. Og siden vi er så heldige å ha skøytebane rett utenfor stuedøra er denne ofte i bruk i den kalde årstiden.

Hvert år leier vi Haslum-hallen for idrettsaktiviteter til Supergruppa.

Bevegelsesprogrammet Røris brukes både i Supergruppa og med de eldste barna på Nedre.

De minste barna i barnehagen	De mellomste barna	De største barna i barnehagen
Store tumlerom inne møblert for bevegelse God veksling mellom aktivitet og hvile. Gode måltider og matvaner. Tilrettelegge for bevegelse og aktivitet for alle, uavhengig av kjønn, kultur, kroppslige-, psykiske- og sosiale forutsetninger. Støtte, følge og motivere barna til aktivitet, lek og mestring	Det samme som for de minste, pluss større fokus på uteleken. Fortsatt trenger barna plass til å bevege seg inne, men større kropper trenger større plass. Barna skal følges, støttes og motiveres i sin mestring på utelekeplassen og på turer. Inne skal lek, spill og oppgaver som utfordrer sansene brukes. Ringdans, bevegelsessanger og hinderløype inne er fine aktiviteter i denne gruppa.	Det samme som for de mindre pluss: fokus på mestringsopplevelser i bevegelseslek inne og ute. Følge, støtte og motivere i regellek, (f.eks Hauk og due og slå på ring) Ski, skøyter og sykkel Supergruppa har etter hvert egne regler ute med tanke på at de skal være i en stor skolegård neste år.

Kommunikasjon, språk og tekst

Småbarnsalderen er den grunnleggende perioden for utvikling av språk

Barnehagen har et språkrom (Hildes kontor) der de barna som trenger ekstra støtte til språket sitt kan få dette. Vi har og en spennende kommode der med 20 skuffer fulle av eventyr og språkstøtte. Er du bekymret for ditt barns språkutvikling kan Hilde kontaktes for en prat.

De minste barna	De mellomste barna	De største barna
<p>Alle ting har et navn Alt vi gjør, heter noe.</p> <p>Pekerbøker, enkle billedbøker Sanserek: hva ser vi, hva hører vi, hva lukter det, hva føler vi. Bruke konkrete som støtte for sang og historier. Regler og rim: Tommeltott, slikkepott Enkle sanger som: Bæ, bæ lille lam og Bake bake kake Lille Petter edderkopp Tommelfinger, tommelfinger..... Første eventyr: Bukken Bruse (med konkrete)</p>	<p>Begrepstrening som med de minste, og i tillegg: Enkle bøker med en historie og mye billedstøtte.</p> <p>Eventyr som Bukkene Bruse, Gullhår og de 3 bjørnene og Pulverheksa er gode å dramatisere.</p> <p>Ringleker der en øver bevegelse og sang sammen, som for eksempel; Tornerose Bjørnen sover, Gubben og Gamla Mye bruk av sangposer og eventyrposer som inneholder konkrete som støtter det verbale språket. Overbegrepsleker: Finn alle dyr, alle leker, eller alle møblene</p>	<p>Som hos de mellomste og i tillegg: Lengre bøker, lydspill og rimlotto Begynnende lek med bokstaver. Supergruppa har også fokus på: å kunne beskrive en ting: den er hard, den er grønn, den er til å sitte på, og den har 4 bein. Kims lek, sanger, rim og regler og lek med språket, er med i den begynnende lese- og skrivelæring.</p> <p>Ikke minst skal en når en er siste året i barnehagen lære å sette ord på følelser, og kunne bruke språket i konfliktløsning.</p>

Språk

Et barn som blir utsatt for språk lærer språk, het det før. Langt på vei er dette riktig. Er hørselen i orden, og det ellers ikke er oppdaget noe som skulle hindre læring vil de fleste barn lære seg det språket de blir utsatt for.

Det starter med babling. Det hevdes at babyer i hele verden babler likt. Så begynner de å ape etter foreldrenes lyder. De hermer og hermer, og mamma forstår: "hun sa mamma, jeg hørte det". Så er det i gang.

Synge, lese og sette ord på hva en gjør, er med på å lage et godt miljø for språk og kommunikasjon. Språk og kommunikasjon er ikke bare lyder. Det er bevegelse, mimikk, tegning, bilder, tegnspråk og ikke minst peking. En liten finger som peker er til god hjelp når den voksne ikke forstår.

I Haslum barnehage har vi fokus på språk. Vi har til enhver tid mange foreldre med et annet morsmål enn norsk. Barn som i utgangspunktet lærer 2 språk samtidig har selvfølgelig en større jobb å gjøre. Det er viktig at barnehagen og foreldrene samarbeider slik at begge språk utvikler seg godt. Ofte vil det si å snakke morsmålet/hjertespråket hjemme, og norsk i barnehagen. Så må også foreldrene vite hva barna lærer her og kunne bruke det hjemme sammen med morsmålet. Eksempel: Synger vi "Hjulene på bussen" her, forteller vi det, og far og barn kan snakke om buss på eget språk. Kanskje finnes bussang på morsmålet også.

Barnehagen har bibliotek, eget språkrom og noen avdelinger bruker "tegn til tale" som en forsterkning til språket.

Omsorg.

I rammeplanen finner vi bl.a disse tankene om omsorg: "Barnehagen skal gi barna troen på seg selv og andre."

Haslum barnehage har de siste årene arbeidet med utfordringen: "Å se barnet som subjekt" Der har vi sett hvor viktig det er å møte hvert enkelt barn som den unike personen den er.

I barnehageloven § 2 finner vi: "Omsorg, oppdragelse og læring i barnehagen skal fremme menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet, toleranse, helse og forståelse for bærekraftig utvikling "

- * Omsorg handler om gode relasjoner.
- * Omsorg vises i alle rutinesituasjoner som stell, måltider og påkledning,
- * Omsorg er å lære de større å ta vare på de mindre.
- * Omsorg er å la en liten tass hjelpe et større barn.
- * Omsorg er å se et barn.
- * Omsorg er å kommunisere med barn på det språket de behersker best, nemlig leken.
- * Omsorg kan vises ved at man viser mot om en vet at et barn har det vondt.
- * Omsorg er å ha respekt for forskjelligheter.
- * Omsorg er å vise åpenhet mot ulikheter, og gi noe av seg selv.

Omsorgsforpliktelsen stiller krav til personalet om oppmerksomhet og åpenhet, overfor det unike hos hvert enkelt barn, i situasjonen og i gruppen.

Vi skal være lydhøre, nære, vise innlevelse og vilje til samspill.

Medvirking.

Slik vi forstår uttrykket barns medvirking her i Haslum barnehage betyr det:

-vi skal se barnet som et lite menneske med egen drivkraft til å lære. Vi skal støtte og legge til rette for utvikling. Medvirking vil også si å lytte og anerkjenne barna i hverdagen.

Vi skal også vite noe om barns utvikling, slik at vår kunnskap kan legge til rette et miljø som utfordrer barna.

Barna er medarbeidere i årsplanen, og får bl.a. spørsmål om hva de liker å gjøre i barnehagen. Ellers bygger vi årsplanen på hva vi har sett; hva de trives med, populære leker, bøker som har vokst til et flere måneder langt prosjekt, og formingsaktiviteter som blir til flotte utstillinger for å nevne noe.

Barnehagen er et av de første «samfunn» barnet møter. Vi tenker det er viktig at barnet får medvirke i dette «samfunnet». Alle skal bli sett og hørt- både barn og voksne. En skal også lære å se- og ta hensyn til andre.

Lek

Lek har en egenverdi, og skal ha en framtrødende plass i barnas liv i barnehagen. Lek er det språket barn behersker best, og fører til vennskap på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet. Språk, tenkning, sosial forståelse og evnen til å arbeide målrettet utvikles gjennom leken. Barnehagen legger til rette for lek inne og ute. Der det er barn, er det bevegelse. Barnehagens viktigste rom er utelekeklassen. De er utfordrende for alle aldre. Siden vinteren er lang og barna store deler av året må ha på mye klær, må miljøet inne legges til rette for bevegelse. Særlig gjelder dette for de minste barna. Vi har også rom der det skal være ro for konsentrert lek og læring.

Læring

“Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær, og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.”

(Barnehageloven§2)

Barnehagene er sammen med skolene i Kunnskapsdepartementet. Vi er, sammen med hjemmene, med på å legge til rette for livslang læring.

Hva betyr dette? Her i barnehagen vil et trygt, men også utfordrende læringsmiljø, legges til rette og stadig være oppe til refleksjon og endring. Barna må ha dekket sine behov for mat, varme, og trygge voksne rundt seg samt god balanse mellom aktivitet og hvile for at læring best skal kunne skje. Læring skjer hele tiden, spesielt gjennom lek. Derfor snakker vi mye om å følge og se barnet. Vi vet at:

Barns nysgjerrighet og drivkraft til læring må tas vare på og utfordres i barnehagen.

Sosial kompetanse

- At barna utvikler sin sosiale kompetanse handler om å leke og lære å arbeide sammen med andre barn og voksne.
- Det er viktigere å være klar for friminuttet enn klasserommet. Gruer en seg til å gå ut i skolegården, lærer en lite inne i klasserommet.
- Det handler også om å oppføre seg greit sammen med andre.
- Det handler om å dele, vente på tur, ikke slå andre, rydde eget rot, lytte, forholde seg til regler og ikke minst:
 - **være en venn og å få venner.**

Overgangen fra barnehagen til skolen.

Siste året før skolestart er først og fremst et "Supergruppeår". Det er å være størst i barnehagen!

Det er også:

-å ha egne grupper, 2 ganger i uka sammen med de andre største.

-å ha større frihet og større ansvar.

-å lære leveregler som å dele, hjelpe, rekke opp hånda, vente på tur.

-å tenke litt framover, hva vil skje dersom.....?

-å vise respekt for andres arbeid og lek. Eks: Se litt på hva de andre leker før en spør om å få være med. Ikke ødelegge noe andre har strevd med å bygge.

-å lære å være trygg ute, varsle voksne om en trenger hjelp.

Se ellers fagområdene.

-å lære spilleregler for litt vanskelige spill.

Foreldrene sender innmeldingsskjema til skolen før 1.november.

Innmelding til SFO skjer før 1.mai.

Barnet besøker skolen sammen med foreldrene eller barnehagen en gang i mai/juni.

Siste foreldresamtalen i barnehagen skjer i april/mai og en fyller sammen ut overføringskjema til skolen.

Planlegging.

Barnehagen skriver hvert år en årsplan der lovverk, rammer og barns, foreldres og ansattes vurderinger legges til grunn. Pedagogisk leder skriver månedsplan til den enkelte avdeling. Avdelingsmøter, ledermøter, planleggingsdager og personalmøter er fora for planlegging.

Gjennomføring

Planene må være så fleksible at det er rom for spontanitet og barns medvirkning. Har en planlagt samling om norske eventyr, og alle ungene står ved vinduet og ser på en gravemaskin, ser en først gravemaskinen ferdig, leser kanskje boka om gravemaskinen Gunda og setter fram legoklossene, (noen må kanskje også ut å spørre hva det graves etter!). Barn er veldig der og da, når de lærer. "Det en hører glemmer man, det en ser husker man, men det en gjør lærer man." DEN BESTE PEDAGOGEN, ER DEN SOM FANGER OPP BARNET NÅR DET NESTEN ER DER.

Prosjektjobbing

Barnehagen vil i løpet av barnehageåret drive med prosjektarbeid. Barn og voksne velger et tema de vil undersøke nærmere. Hva vil en finne ut, hva vet vi og hvor kan vi finne ut mer. Hva barna er opptatt av, og hva de stiller av spørsmål, er hele tiden med i prosessen. Forske, leke, bygge og stadig ville vite mer, gjelder både barn og voksne. Hele tiden dokumenterer en prosessen, tar bilder og notater, slik at både barn og voksne får en oversikt over hva en finner ut, for deretter å finne nye ting å oppdage.